

Träff med minister Thomas Blomqvist, statssekreterare Malin Brännkär och specialmedarbetare Hanna Seppä den 11 mars 2020

Tjänster på svenska för personer med intellektuell funktionsnedsättning

Vad social- och hälsovårdsreformen kommer att innebära för svenskspråkiga personer med intellektuell funktionsnedsättning är fortfarande oklart. På FDUV befarar vi att det i framtiden kan bli svårare att få tjänster på svenska. För närvarande är Kårkulla samkommun det enda specialomsorgsdistriktet som erbjuder tjänster på svenska. Därtill finns det allt fler kommuner som erbjuder tjänster på svenska i sin egen regi (ca 30 % av kommunerna har visat intresse för att erbjuda egna tjänster).

FDUV anser att det är bra att kommunerna tar ett större ansvar för tjänsterna för vår målgrupp, men det får inte primärt vara en sparåtgärd utan bör ske i avsikt att utveckla servicen i närsamhället också för dem. Stödet och vården kan inte utgå från en producent när det gäller svenskspråkig service. För att fungera optimalt för individen behövs sannolikt flera producenter som kan erbjuda specialkunnande på svenska inom olika typer av tjänster. Förutom språkaspekten är det viktigt att vi bygger upp strukturer som möjliggör utveckling av tjänster i närsamhället.

Funktionshinderlagstiftningen kommer att ändras inom en snar framtid. Den nya lagstiftningen innebär förändringar i de nationella strukturerna. Bland annat kommer det att betyda att specialomsorgsdistrikten avvecklas och detta innebär att Kårkulla samkommun inte kan fortsätta som förr. Hur servicen ska organiseras i stället är ännu öppet.

Basservice ska erbjudas i närsamhället

Svenskfinland finns i huvudsak över tre landskap; Nyland, Åboland och Österbotten. I dessa landskap bor de flesta svenskspråkiga personer med intellektuell funktionsnedsättning som är i behov av tjänster. Inom både FDUV och Kårkulla samkommun finns det en oro för att tjänsternas kvalitet blir sämre och att stödet minskar på grund av både nationella och kommunala sparåtgärder. För att garantera goda tjänster också i framtiden vill vi lyfta fram vikten av både basservice och expertis inom specialomsorgen. Basservice kunde väl erbjudas i närsamhället av kommuner eller kommande social- och hälsocentraler (SOTE-centraler) eller landskap. Med basservice avses här social- och hälsovård, boendeverksamhet och sysselsättning. Modellen följer den nationella riktlinjen där

kommunen har ansvar för sina kommuninvånare, och detta gäller även personer med intellektuell funktionsnedsättning. I den finskspråkiga omsorgen har man redan en längre tid utgått från strukturer, där närsamhället tagit ett större ansvar för basservicen.

Samtidigt finns också ett stort behov av expertis, som är svår att upprätthålla på basnivå.

Med expertis avses:

1. Utbildning och handledning kring bemötande, kommunikation, kognitiva hjälpmedel och autism för personal.
2. Stöd för personer med intellektuell funktionsnedsättning med psykisk ohälsa

För utvecklandet och upprätthållande av denna expertis behövs regionala enheter som innehar specialkunskande, dessa kan jämföras med dagens regionala omsorgsbyråer (regionala EUC-tjänster inom Kårkulla samkommun). Dessa behövs för att stöda kommunerna och andra serviceproducenter som upprätthåller basservice för målgruppen. Serviceutbudet kan utvecklas genom mångfacetterade mobila tjänster och digital teknik. Dessa kunde eventuellt kopplas till de kommande nationella OT-centralerna och samarbeta med de finskspråkiga enheterna. Förutom de regionala omsorgsbyråerna finns det ett påtagligt behov av svenskspråkig expertis som kan upprätthållas av ett landskap men via avtal (eller via lagstiftningen) köpas av andra landskap. Då handlar det främst om undersökning- och krisvård, rehabilitering och funktionshindermedicin.

Vi vill påminna om att personer med intellektuell funktionsnedsättning inte är någon homogen grupp som behöver samma stöd utan en heterogen grupp med mångskiftande behov. Det finns många som klarar sig enbart med bastjänster när igen andra behöver mycket stöd och tjänster som kräver expertis.

Slutligen vill vi också lyfta fram tredje sektorns roll. Organisationer har idag en stor betydelse då det gäller utbildning, rehabilitering, utveckling av tjänster och kunde samarbeta mera med landskapen kring serviceproduktion. Tredje sektorn har ett gott samarbete med kommunerna redan i dag. Det finns en uppenbar efterfrågan av fortbildning för personal inom den kommunala sektorn.

Helsingfors den 10 mars 2020

Lisbeth Hemgård/FDUV